

**DEBRECENI EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
EURÓPA JOGI SZAKJOGÁSZ KÉPZÉS**

SZAKDOLGOZAT

**Jogharmonizációs törekvések Magyarországon
Az Európai Közösség 1. számú és
11. számú Társasági Jogi Irányelve alapján**

**DR. KUKUCSKA JÁNOS
4400 Nyíregyháza, Hajdú u. 58.**

2009. január

**JOGHARMONIZÁCIÓS TÖREKVÉSEK
MAGYARORSZÁGON AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉG
1. SZÁMÚ TÁRSASÁGI JOGI ÉS
11. SZÁMÚ IRÁNYELVEI ALAPJÁN**

“A törvény célja, hogy korszerű jogi keretek biztosításával támogassa a magyar piacgazdaság további erősödését, a nemzetgazdaság jövedelemtermelő képességének a fejlődését, a vállalkozók sikerességét. A gazdasági társaságok működése segítse elő a tisztességes versenyt, ne teremtsen gazdasági erőfölényt, összhangban álljon a hitelezők méltányos érdekeivel és a közérdekkel.

Mindezek érdekében – az Európai Unió társasági jogával való harmonizáció alapján, az Európai Unió tagállamai társasági joga fejlődésének sajátosságaira figyelemmel, a magyar gazdasági jog jogalkalmazási gyakorlatának az eredményeit felhasználva és a gazdasági élet szereplői megerősödött társasági jogi kultúrájára támaszkodva – az Országgyűlés az alábbi törvényt alkotja.”

A fentieket tartalmazza a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény bevezetője, melyből megállapítható, hogy a jogalkotó az Európai Unióval történő jogharmonizációra törekszik, felhasználva a magyar tapasztalatokat, sajátosságokat.

A jelen dolgozat a magyar társasági jog fejlődésének és alakulásának egy kis területét kívánja áttekinteni. A dolgozat azt fogja vizsgálni, hogy az 1. és a 11. EKG tanácsi irányelvek elvárásai alapján hogyan fejlődött a Magyar társasági jognak ezen irányelvekkel érintett területe és érenteni fogom a CARTESIO Oktató és Szolgáltató Bt. C-210/06. számú ügyét, melynek tárgya “A társaság székhelyének az áthelyezése a létrehozása szerinti tagállamtól eltérő tagállamba.”

A dolgozat felvezetéséhez szükségesnek tartom az Európai Közösség jogrendszerének a rövid áttekintését, sajátosságai megismerését.

Az irányelvek és a jogharmonizáció elemzésekor a magyar jogalkotás három időszaka kerül bemutatásra.

Az első kor az 1988. évi VI. tv. (régii Gt.) és a rendszerváltás időszaka.

A második kor az 1997. évi jogalkotási időszak.

A harmadik korszak a 2006. évi jogalkotási időszak, mely időszakra már nagyrészt lezárult a jogharmonizáció az 1. számú és a 11. számú irányelvek tekintetében.

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉG JOGRENDszerÉNEK SAJÁTOSsÁGAI

Az Európai Közösség sajátos, speciális rendszert képez a nemzetközi szervezetek között.

Az Európai Közösségnek

- saját elkülönült intézményrendszere,
- jogi személyisége,
- jogképessége,
- aktív, passzív per képessége,
- nemzetközi képviseleti jogosultsága,
- valóságos (kizárólagos vagy párhuzamos hatáskörei vannak.

Az Európai Közösség sajátos jogrendszerében a tagállamok, saját szuverenitásuk egy részének átengedésével, az Európai Közösség szerveinek önálló, autonóm jogalkotási jogosultságot biztosítanak.

A jogalkotási jogosultság alapja így a tagállami szuverenitás átengedése, melyet az Európai Bíróság joggyakorlata is erősít, egyre nagyobb területekről kiszorítva a tagállamokat.

A tagállamok a szuverenitás elvonás ellenlépéseként arra törekszenek, hogy a tagállamokat és az Európai Közösséget megillető kizárólagos hatáskörök felsorolásra, míg a nem kizárólagos hatáskörök felosztása kerüljenek a tagállamok és a Közösség szervei között.

A Maastrichti Szerződésben rögzített további ellenlépés a szubszidiaritás elvének kimondása, mely szerint a Közösség csak a tagállamok által átruházott, olyan hatáskörben járhat el, amely a cél eléréséhez szükséges és amely intézkedés ehhez mérten arányos.

Az Európai Közösségnek önálló autonóm joga alakult ki, amely az Európai Közösség elkülönült saját jogforrási rendszerén, jogalkotói hierarchiáján, elkülönült bírósága eljárásán nyugszik.

Az Európai Közösség joga formai szempontból a nemzetközi jog része, tartalmi szempontból azonban inkább a tagállamok belső joga és nem államok közötti jog.

A kikényszerítés módjában mindenképpen a tagállamok belső jogához áll közelebb.

A közösségi jognak közvetlenül válnak jogosultjává és kötelezettjévé nemcsak a tagállamok, hanem az Európai Közösség szervei, a tagállamok természetes és jogi személyei is.

A közösségi jog a Közösség, valamint alanyai, a tagállamok, tagállami állampolgárok, illetve a tagállamok állampolgárai egymás közötti többoldalú viszonyát szabályozó joganyag.

Az Európai Közösség jogforrási rendszere

Elsődleges jogforrások:

1. Az ún. konstituív jogforrások, amelyek lényegében a Közösség “alkotmány jogát” jelentik. Ide tartoznak a Közösségeket létrehozó szerződések.
2. Intézményeket megújító szerződések
  - a közösségeket egyesítő szerződés (Merger Treaty)
  - a alapszerződéseket módosító, így a Római Szerződést módosító szerződések (Egységes Európai Okmány, Maastrichti Szerződés, Amsterdami Szerződés, Nizzai Szerződés)
3. Költségvetési egyezmények
4. Új tagállamok felvételére vonatkozó egyezmények, amelyek az intézményrendszer változását is eredményezik.

Másodlagos források:

A másodlagos jogforrások körébe a származékos (szekunder) joganyagok tartoznak, amelyek a Közösség szervei által kibocsátott jogszabályok összességét jelentik, így rendeleteket, irányelveket, határozatokat, az Európai Bíróság ítéleteit, véleményeit.

A másodlagos jogforrások körébe tartoznak még többek között a harmadik államokkal kötött szerződések, kereskedelmi egyezmények, szektorális egyezmények, társulási egyezmények, megállapodások.

Általános jogelvek, íratlan jogforrások

A jogforrási rendszer harmadik részét az általános jogelvek vagy íratlan jogforrások képezik, amelyet az Európai Bíróság gyakorlata kristályosít ki.

A KÖZÖSSÉGI JOG ALKOTMÁNYOS ALAPJAI, ELVEI

Ahhoz, hogy a közösségi jog egységes tartalmú, egységesen alkalmazható jog legyen, kiterjedjen a magánjogi jogalanyokra és teljes mértékben érvényesüljön, azaz egy ún. szupranacionális jogrendszer kialakuljon, szükséges és elengedhetetlen a közösségi jog alkotmányos alapjainak az érvényesülése, jogrendi elvek kialakítása.

A jogrendi elveket az Európai Bíróság alakította ki joggyakorlatban.

Közvetlen alkalmazhatóság elve (direct applicable):

A közösségi jog alkotmányos alapjait a Római Szerződésben találhatjuk meg, így különösen a Római Szerződés azon rendelkezéseiben, mely az Európai Bíróság feladatává tette a jogérvényesítést, illetve a rendeletek közvetlen alkalmazhatóságát. A rendeletek közvetlenül alkalmazandóak a tagállamok jogában, mégpedig azok teljes szövegében. A rendelet így teljes terjedelmében mindenkire kötelező érvényű. A tagállamok részéről nem szükséges sem a rendeletek kihirdetése, sem annak bárminemű "ratifikálása".

A rendeletek közvetlen alkalmazhatóságára figyelemmel azokat nemcsak szükségtelen, hanem tilos is kihirdetni, vagy a nemzeti jogalkotó által bármilyen más formában megerősíteni. Hatálybalépést követően a tagállami jogalkalmazó már csak a rendelet rendelkezéseit veheti figyelembe, a nemzeti jog nem alkalmazható. Ezen elv alapján a közösségi jog magától integrálódik a tagállami jogrendszerekbe (self integration).

Közvetlen hatály elve (direct effect):

A közvetlen hatály lényege, hogy a közösségi jog közvetlenül érvényesíthető a nemzeti bíróságok előtt. A közvetlen hatály feltétele, hogy a közösségi jog világos, egyértelmű feltétel nélküli legyen, és ne függjön sem a tagállamok, sem a közösségi intézmények további intézkedésétől.

A közvetlen hatály elve alapján, amennyiben a közösségi előírás határidőt szab meg a közösségi intézménynek, vagy a tagállamnak továbbá cselekvésre, a határidő elteltével, ha a cselekvési kötelezettséget nem teljesítik, a szabály a fenti feltételek érvényesülése esetén közvetlenül hatályossá válik.

Közvetett hatály elve:

A közösségi jog feltétlen, teljes és egységes érvényesülését segíti elő az Európai Bíróság által kidolgozott közvetett hatály elve.

Az elv alapját képezi a Római Szerződésben megfogalmazott “közösségi hűség” elve, amely nemcsak a tagállamot, hanem a közösségi valamennyi szervét, így bíróságát is kötelezi a közösségi hűségre. Ez a kötelezettség a közösségi jogszabályok helyes értelmezését is jelenti.

Amennyiben valamely közösségi jogszabálynak nincs közvetlen hatálya, a tagállamok bíróságának kötelezettsége a belső jogukat úgy értelmezni, hogy a közösségi rendelkezés céljával, szándékával egybeessen. Ennek érdekében a bíróságnak az értelmezést a lehető legtágabb mértékig ki kell terjesztenie annak érdekében, hogy az minél inkább közelítsen a közösségi jogi rendelkezés céljához és szándékához.

A tagállam kártérítési felelőssége:

Az Európai Bíróság a közösségi jog feltétlen és teljes érvényesülése érdekében kidolgozta az állam kártérítési kötelezettségének megállapítására vonatkozó elveket.

Az Európai Bíróság által kidolgozottan a tagállam kártérítési felelősségét kell megállapítani, ha a

- a közösségi jogi rendelkezés, így pl. irányelv magánjogi jogalanyoknak juttat jogot,
- a tagállam alapvető kötelezettségét súlyosan megszegi,
- az irányelv az adott magánjogi jogalanyt megillető jogot meghatározza, illetve
- okozati összefüggés van a kár és a tagállam jogsértése között.

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉG JOGRENSZERE ÉS A BELSŐ TAGÁLLAMI JOG KAPCSOLATA:

A közösségi jog egységes és teljes érvényesülése érdekében az Európai Bíróság kimondta az ún. **szupremácia** elvét, amely a közösségi jog elsődlegességét jelenti. A közösségi jog így a tagállami jog felett, ezen belül az alkotmány felett is áll.

Az Európai Bíróság kidolgozta továbbá az ún. **előfoglalás** elvét, amely lehet kifejezett, vagy hallgatóságos. Kifejezett előfoglalásról akkor beszélünk, ha a közösségi jogszabály kifejezetten tiltja és egyben meg is követeli a közösségi jog alkalmazását.

A hallgatólágos előfoglalás elvét a bírói jogértelmezés állapította meg. A közösségi és belső jog összeütközése esetén kimondja, hogy a közösségi joggal ellentétes, azt befolyásoló, vagy gátló belső jogi jogszabályokkal szemben azokon a területeken, ahol a Közösség hatásköre fennál, a közösségi jognak elsőbbsége van.

A hallgatólágos előfoglalás elve érvényesül az ún. leszabályozás esetén is, amikor a közösségi jog kimeríti, leszabályozza az adott területet, mely esetben a közösségi jognak azt az elősegítő és azt akadályozó nemzeti joggal szemben is elsőbbsége van.

Az elv alkalmazása a nemzeti bíróságokra különböző feladatokat ró. A nemzeti bíróságoknak teljes mértékben alkalmazniuk kell a közösségi jogot, védeniük kell a közösségi jogból fakadó magánszemélyekre vonatkozó jogokat, félre kell tenniük a nemzeti jog közösségi joggal ellentétes rendelkezéseit.

A KÖZÖSSÉG AKTUSAI:

1. Rendelet

A rendeleteket a törvényekhez lehet leginkább hasonlítani. Címzettjei nemcsak a tagállamok, hanem a tagállami állampolgárok is, így teljes terjedelmükben mindenkire köteleők. A rendeletek közvetlen hatállyal bírnak és közvetlenül alkalmazhatóak is valamennyi tagállamban.

2. A határozat

A határozat teljes egészében kötelező azokra nézve, akiket címzettként megjelölt.

3. Irányelv (Directive)

Az irányelv a jogharmonizáció és ezen belül a társasági jogi jogharmonizáció legfontosabb eszköze. Az irányelv nem feltétlenül általános érvényű, így címzettje lehet akár valamennyi tagállam, akár csak bizonyos tagállamok. Az irányelv ezáltal csak a címzettjei számára kötelező érvényű.

Joghatás szempontjából az irányelv csak a meghatározott cél tekintetében kötelező érvényű.

Az irányelv a rendelettel ellentétben nem válik automatikusan a nemzeti jog részévé, nem lép annak a helyébe, így nem szükségszerűen közvetlenül alkalmazható.

Az irányelvekkel kapcsolatban két – az Európai Bíróság által kidolgozott – elvről kell szólnunk.

Self executing hatás elve:

Az irányelvek a tagállamokra feladatokat rónak. A tagállamok feladata a nemzeti joganyaguk irányelvhez történő igazítása, a irányelvben meghatározott időn belül (Implementáció).

Az implemetálási kötelezettséggel kapcsolatban beszélnünk kell az ún. self executing hatás elvéről, melyet szintén az Európai Bíróság dolgozott ki. Ezen hatás az irányelvek tagállamok általi implementálási kötelezettségének megszegése esetén áll be. Amennyiben a tagállam az irányelvben meghatározott implementálási (átültetési) határidőn belül nem tesz eleget a megfelelő belső jogszabály alkotási kötelezettségének, a határidő lejártával az irányelv rendelkezése általánossá és közvetlenül végrehajtható jogszabállyá válik, mely a rendelethez hasonlóan semmilyen továbbá belső törvényhozási aktust nem igényel. Így a magánszemélyek, társaságok a nemzeti bíróság előtt a közösségi jogra és a közösségi jog szerint érintett nemzeti jogra hivatkozhatnak.

Ellentétes jogalkotás tilalma:

E körben meg kell említenünk a tagállamokat terhelő ellentétes jogalkotás tilalmát is, amely a jogharmonizálás megőrzésének eszközeként jelentkezik.

A tagállamoknak nemcsak implementálási kötelezettsége van, hanem a tagállamok később sem alkothatnak az irányelv céljaival ellentétes szabályokat. Ebből láthatjuk, hogy míg a rendeleteknél a hatáskör elvonás abszolút jellegű, a közösségi szerveinek átadott, a közösségi által elfoglalt területen és hatáskörben belső szabályozás egyáltalán nem lehet, az irányelvek esetében csak az irányelv céljaival ellentétes későbbi szabályozás tilalmazott. Ez azonban azt eredményezi, hogy az irányelvvel ellentétes későbbi szabályozás automatikusan hatálytalanná válik.

Azon irányelvek tekintetében, amelyeknek közvetlen hatálya nem állapítható meg, az Európai Bíróság értelmezésében kialakított elv érvényesül, az ún. közvetett hatály elve. Ezen elv alapján a nemzeti bíróságok kötelesek saját jogszabályaikat az irányelvek céljainak, illetőleg a közösségi elveinek, szabályainak megfelelően értelmezni.

4. Ajánlások, állásfoglalások

Az aktusok között szerepelnek az ajánlások, állásfoglalások, amelyeknek nincs kötelező ereje, és amelyek a rendeletek nem kötelező variánsai.

5. Vélemények:

A vélemény a határozat nem kötelező variánsa.

A JOGHARMONIZÁCIÓ JOGI ALAPJAI:

A Római Szerződés felhatalmazza a Tanácsot, hogy egyhangúan irányelveket bocsásson ki a tagállamok azon közigazgatási törvényei, rendeletei, előírásai közelítésére, amelyek közvetlen hatással vannak a közös piac létrehozására vagy működésére.

A jogharmonizáció – és ezen belül a társasági jogra vonatkozó jogharmonizáció – fejlődésének fontos állomása az 1986-ban elfogadott Egységes Európai Okmány (Single European Act) és melléklete, az ún. Fehér Könyv. Az Egységes Európai Okmány, egy speciális és progresszív intézkedéscsomagként kidolgozta a jogharmonizáció új menetét az egységes, belső határok nélküli térség, az egységes belső piac kialakítása érdekében, amelyen belül az áruk, szolgáltatások, tőke, személyek szabad forgalma a letelepedés szabadságának elve érvényesül.

A Fehér Könyv ennek keretében ajánlásokat tartalmazott az Európai Közösség által elfogadott 1-2-3-11. és 12 társasági jogi irányelveknek a tagállamok belső joganyagába történő beépítéséről.

Az Egységes Európai Okmány által beépített szabály alapján a Római Szerződés lehetővé tette, hogy a jogharmonizációhoz szükséges irányelvekről a Tanács ne egyhangúan, hanem minősített többséggel döntsön.

KÖZÖSSÉGEN BELÜLI TÁRSASÁGI JOGI JOGHARMONIZÁCIÓ

Az Európai Közösség a tagállamok nemzeti jogrendszereinek nem az egységesítésére, hanem a harmonizálására törekszik. A jogharmonizáció, és így a társasági jogi jogharmonizáció eszközeit az Európai Közösség jogforrási rendszerében ismerhetjük fel. A jogharmonizáció fontos eszközei az Európai Közösség szervei által – az alapszerződésekben meghatározott hatáskörben és jogkörben – meghozott jogszabályok (rendeletek, irányelvek, határozatok, döntések, ajánlások, állásfoglalások, vélemények).

A társasági jog harmonizálása körében a közösségi aktusok közül ki kell emelnünk az irányelveket, mint a társasági jogi jogharmonizáció legfontosabb eszközeit.

Az irányelvek és az irányelv-tervezetek megalkotása, a társasági jogi jogharmonizáció nem jelentik európai közösségi szintű társasági jog kidolgozását, illetőleg létezését.

Az irányelvek a társasági jog egyes speciális, nevesített kérdéseit szabályozó jogi harmonizációs jogalkotásként jelennek meg, így a tagállami társasági jog egyik forrását jelentik. Az irányelvek tekintetében is érvényesül a korábbiakban tárgyalt ún. self-executing hatás, valamint az ellentétes jogalkotás tilalmának elve.

A tagállami társasági jogok forrásai:

- az Európai Közösség irányelvei,
- a tagállami bírósági gyakorlat,
- az Európai Bíróság döntései, értelmezései, határozatait,
- a harmonizációval nem érintett tagállami társasági jog,
- háttér-jogszabályok (Ptk.)

Az irányelvek harmonizációs képessége:

1. Az irányelv pontos tartalmat, részletes szabályozást ad az azonos tagállami szabályozásra törekvés érdekében, pl. a publicitási szabályok tekintetében, saját részvények megszervezésére vonatkozó szabályok, illetve a pl. a meghatározó befolyás szerzésére vonatkozó szabályok esetén.
2. Minimum szabályozást ad, mely esetben a tagállam pozitív irányban, például többlet szabályok megalkotásával eltérhet az irányelvben felsoroltaktól. Ilyen rendelkezések a részvényesekre, hitelezőkre vonatkozó, illetőleg a tőkevédelmi szabályok.
3. Maximum listát ad, mely esetben a tagállamok csak negatív irányban térhetnek el az irányelv rendelkezéseitől. A semmisségi szabályok esetén a semmisségi okokat az 1. számú társasági jogi irányelv maximalizálja, amely esetben – ezen körön túlmenően – semmisségi okot a tagállami társasági jog nem tartalmazhat. Ilyen megoldásokat találhatunk az alapításra, fúzióra, szétválásra vonatkozó szabályozás körében.
4. Az irányelv derogációs, illetőleg opciós lehetőséget is biztosíthat a tagállamok részére, amikor megengedi alternatívák alkalmazását, az irányelvi szabályoktól történő eltérés, illetőleg az irányelvi szabály mellőzésének lehetőségét. Ilyen szabályozást találunk például a dolgozói

participáció, illetve a csődben lévő társaság részvételével létrejövő fúzió esetében.

5. Az irányelv megoldási lehetősége lehet az utaló szabályok beépítése is.

AZ EURÓPAI UNIÓ TÁRSASÁGI JOGÁNAK ALAKULÁSA

Az Európai Közösség által elfogadott társasági jogi irányelvek:

- Az 1. számú társasági jogi irányelv nyitotta meg a közösségi jogalkotást (a Tanács 68/151 EGK irányelv). Az irányelv mindenekelőtt a cégnyilvánosság közösségi szinten összehangolt feltételeit (az Rt, a Kft által közzéteendő legfontosabb cégadatokra kiterjedő követelményt) határozta meg. A közzéteendő információs kört pontosan meghatározta. Tartalmazta a közzététel elmaradásának a szankcióit.

Korlátozta a cégjegyzékbe bejegyzett társaság társasági szerződésével szembeni jogorvoslat lehetőségét. Ennek értelmében a társasági szerződés jogi hibájának csak kivételes esetben lehet olyan jelentőséget tulajdonítani, mely a gazdasági élet forgalombiztonságát is veszélyeztetné, és így ez a tény a társasági szerződés semmisségét eredményezhetné.

Az 1. számú irányelv módosításai a 73/101/EGK irányelv és a 2003/58/EK irányelv.

- A 2. számú irányelv az ún. alaptőkevédelmi irányelv (Tanács 77/91 EGK). Az irányelv hatálya a Kft-re nem, hanem csak a részvénytársaságra és a betéti részvénytársaságra vonatkozik.

Az irányelv fő szabályozási területei:

- az alaptőke minimális összegének a meghatározása (mely alatt részvénytársaság jogszerűen nem alapítható)
- garancia szabályok
- alaptőke minimum meghatározása
- a tagállamok felé a részvénytársasági alapszabály kötelező (nem csak a vagyonnal összefüggő elemeinek az előírása)
- az alaptőke felemelése és leszállítása
- a részvénytársaság nyereségének a felosztása, a részvényesek felé teljesíthető kifizetések (osztalék, kamat, osztalékelőleg) meghatározása
- a részvénytársasági alaptőkét veszélyeztető mértékű veszteségek esetén követendő eljárás
- a részvénytársaság saját részvény szabályai.
- A 3. és a 6. számú irányelvek (Tanács 78/EGK és a 82/891 EGK irányelv) a társaságok átalakulásaival foglalkoznak.

A 3. sz. irányelv

- személyi hatálya a nyilvánosan működő részvénytársaságokra terjed ki.
- tárgyi hatálya: a társaságok egy tagállamon belüli egyesüléssel való átalakulásának a kérdései.
- a vállalat felvásárlással történő koncentráció (pl. részvények megszerzése) nem tartozik az irányelv hatálya alá.

A 6. számú irányelv a nyilvánosan működő részvénytársaságokra vonatkozik.

- szétválás
- különválás
- új társaságok alapítása

Az irányelvek hatálya az egy tagállamon belüli részvénytársasági egyesületekre, illetve szétválásokra korlátozódik.

A 4. számú és a 7. számú jogi irányelvek (Tanács 78/660 EKG irányelvét és a Tanács 89/666 EKG irányelvét) csak tág értelemben véve tartoznak a társasági jogi fogalmi körébe, hiszen az éves és az éves konszolidált beszámoló készítés legfontosabb szabályait rögzítik.

A 8. számú irányelv (Tanács 84/253 EKG) a társasági könyvvizsgálóról szól.

A 11. sz. társasági jogi irányelv a fióktelepek (branch) publicitási, közzétételre vonatkozó szabályait egységesíti.

A 12. sz. irányelv (Tanács 89/667. EKG) a sorban az utolsó, az ún. első generációs irányelvek sorában. Az irányelv az egyszemélyes korlátolt felelősségű magántársaságokról szól.

- megengedte az egy személyben vállalkozó természetes személyek (egyéni vállalkozók) vállalkozási felelősségének a korlátozását.
- a korlátozás azonban nem sértheti a tagállamok azon törvényeit, amelyek rendkívüli körülmények között megkövetelik a vállalkozó felelősségét, vállalkozásának a kötelezettségeiért.
- az egyszemélyes, korlátozott felelősséggel történő vállalkozást a (nyilvánosan működő) részvénytársaságok esetében is megengedi.
- az irányelv központi következménye minden tagállamnak lehetővé kell tennie, hogy valaki a vállalkozás céljára szánt vagyonát elkülönítse egyéb vagyonától és
- a vállalkozási tevékenység kockázatát az e célra elkülönített vagyonra korlátozza.
- a magyar társasági jogi szabályozás a követelményt túl is teljesíti azzal, hogy az egyszemélyes Rt-t is megengedi.

Az irányelvek mellett említést érdemel még az európai gazdasági egyesülésről szóló rendelet (Tanács 2137/85. sz. rendelet).

Az 1990-es években új irányelv nem lett elfogadva, csak kisebb módosítások történtek.

Az Európai Unió társasági jogi jogalkotása az 1990-es évek második felében sem lett sikeresebb, amikor a Bizottság új, inkább keretjellegetű irányelv tervezeteket készített elő, melyek a tagállamok számára a korábbiakhoz képest nagyfokú önállóságot engedtek.

A mélypont 2001. évben következett be, amikor sok évi előkészítő munkát követően az Európai Parlament elvetette a vállalatfelvásárlásról szóló 13. számú társasági jogi irányelv tervezetét.

Ezt követően a Bizottság felkérte Jaap Winter jogászprofesszort, hogy keresse meg a követendő fejlődési utat. A Winter-tanulmányra alapozva készíti elő a Bizottság a cselekvési tervet, mely az elérendő célokat és feladatokat jelöli meg.

A MAGYAR TÁRSASÁGI JOG FEJLŐDÉSÉNEK ÁLLOMÁSAI

1988. évi VI. tv. a társasági törvény az 1959. évi IV. Tv. (Ptk.) megalkotása óta a legjelentősebb magánjogi törvény. A rendszerváltást megelőző tv. az 1875-ös Kereskedelmi törvény, a korlátolt felelősségű társaságokról szóló 1930. évi V. tv. alapintézményeit megtartotta és a legfontosabb sajátosságában ma is irányadó.

Az 1988. évi VI. tv vállalkozóbarát volt és jelentős mértékben követte már ekkor is az Európai Unió irányelveit.

Az 1997. évi Gt. (1997. évi CXLIV. tv.) társadalompolitikai jelentősége nem mérhető az 1988. évi elődjéhez, de fontos állomásai a magyar társasági jognak.

Az 1997. évi Gt. A jogharmonizációs feladatainak csak részben tett eleget, így pl. a 2. számú tőkevédelmi irányelv számos előírásával való összhangot a később elfogadott 2003. évi XLIX. tv. biztosította.

1997. évet követően 6 év elteltével 2003-ban hozták létre a kodifikációs bizottságot azt követően, hogy a 2003. évi XLIX. tv. úgy rendelkezett, hogy a Gt. teljes körűen tegyen eleget az Európai Unió társasági jogi irányelveiben foglalt követelményeknek.

A 2006. évi Gt. előkészítésekor felmerült, hogy a társasági jogi jogszabályok ne önálló törvényben, hanem az új Polgári Törvénykönyv részeként kerüjön szabályozásra.

A szabályozási koncepció végül – szerintem is helyesen – elvetette a társasági jognak a Ptk-ba történő bedolgozását.

Azért helyes a külön tv-ben való szabályozás, mert a társasági jogi szabályok gyakrabban igénylik a “karbantartást” mint a polgári jogi jogszabályok.

A továbbiakban pedig áttekintjük a régi és az új Gt. tv. és a Gtv. rendelkezéseit, különösen az 1. számú és a 11. számú társasági jogi irányelvekkel való összhang, jogharmonizáció megteremtése szempontjából.

AZ 1. SZÁMÚ TÁRSASÁGI JOGI IRÁNYELV (68/151 EKG) LÉNYEGI RENDELKEZÉSEINEK RÖVID ISMERTETÉSE.

Az 1. számú társasági jogi irányelv a tagállamok joga szerint alapított, és a tagállamok valamelyikében honos részvénytársaságokra, betéti részvénytársaságokra, és korlátolt felelősségű társaságokra tartalmaz rendelkezéseket.

A betéti részvénytársaság a magyar jogban ismeretlen társasági forma, amelynek lényege, hogy a társaság tőkéje részvényekből áll, azonban tagjai közül egy vagy több tag felelőssége korlátlan, és ezen tagok vonatkozásában egyetemleges, míg a többi részvényes, illetve tag felelőssége az általános, klasszikus részvényesi felelősség szabályai szerint érvényesül.

Az irányelv célja a jogszabályok szükséges mértékű összehangolása. Hivatkozik a jogbiztonságra és a letelepedés szabadságának elvére. Az irányelv az alábbi tartalmi egységekből áll:

- I. A társaság megalapításához kapcsolódó közzétételi, nyilvánossági követelmények
- II. A társaság által vállalt kötelezettségek érvénye
- III. A megalapított társaság érvénytelensége

I. A társaság megalapításához kapcsolódó közzétételi, nyilvánossági követelmények:

Az irányelv a publicitás 3 formáját rendezi:

- a.) Az irányelv egy ún. minimum listát ad, amely alapján a tagállamoknak biztosítaniuk kell belső jogukban, hogy a társaságok az irányelvben összefoglalt információkat, dokumentumokat kötelezően nyilvánosságra hozzák.
- b.) A nyilvánossági követelmény másik formája – a közzététel mellett – az irányelv által előírt adatok, tények és dokumentumok cégnyilvántartásba történő bevezetési kötelezettségében nyilvánul meg, mely a tagállami szabályozástól függően lehet konstitutív, vagy deklaratív hatályú.
- c.) Az irányelv kötelezővé teszi a cégek számára, hogy üzleti leveleikben, irataikon a cég adatait/név, székhely, forma, bejegyzési szám stb./feltüntessék.

Az irányelv szerinti ún. minium lista rendelkezése szerint közzéteendők az alábbiak:

1. A létesítő dokumentumok és módosításai azzal, hogy minden módosítás után a teljes hatályos szöveg ismételten kötelezően közzéteendő. Az irányelv külön kiemeli a társaság székhelyének megváltoztatását, mint releváns tény.
2. A társaság időtartamának a meghosszabbítása, ha határozott időtartamra alakult, illetőleg ha tagállam joga szerint határozott időtartamra alakítható.
3. A társaság képviselőjére jogosultak kiléte, a képviselői módja, az irányítási és felügyeleti funkciót gyakorló személyek adatai.
4. Az ún. engedélyezett alaptőkéjű társaságokra vonatkozó közzétételi kötelezettség – amely a magyar jogban nem ismert jogintézmény –, s melynél a tényleges alaptőke és az alapító dokumentumok szerinti lehetséges alaptőke nem esnek egybe. A társaság köteles évente legalább egyszer a lejegyzett alaptőke nagyságát, illetve változását közzétenni.
5. Közzé kell tenni az éves mérleget, beszámolót, értelemszerűen az auditálást, a társaság székhelyének a megváltoztatását, a társaság megszűnésének az elhatározását, a felszámoló kijelölését és jogait, a felszámolás befejezését és a társaság nyilvántartásból való törlését.

Figyelemmel arra, hogy a tagállamok számadási szabályai egymástól lényegesen eltérőek, az erre vonatkozó szabályok összehangolása az 1978-ban, illetve 1984-ben elfogadott 4. és 7. számú társasági jogi irányelvekben történt meg, így a jelen irányelv a számadás közzétételét a tagállamok joga szerint megkövetelt formában írja elő.

6. Közzé kell tenni további azt a tényt, ha a bíróság a társaságot érvénytelennek nyilvánította.

A MAGYAR JOGI SZABÁLYOZÁS

A cégbírósági ügyek, határozatok közzétételét először az 1989. évi 23. számú törvényerejű rendelet, majd a bírósági cégeljárásról, cégnyilvántartásról és cégnyilvánosságról szóló 1997. évi CXLV. tv., jelenleg a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. tv. tartalmazza.

Az 1990-es évek elején alapvető probléma volt, hogy a cégbejegyzések elhúzódhattak, sokszor évekig is. Ez a függő jogi helyzet nem csak az adott cégre nézve járt hátrányos következményekkel, hanem a vele üzleti kapcsolatban lévő céget is kedvezőtlenül érintette, ha a cégbejegyzési kérelmet évekkel később elutasította a cégbíróság, akkor ezzel az aktussal a cég korábbi működésének a törvényességét tagadta meg.

A cégjog újabb fontos állomása az 1997. évi CXLV tv.

A törvény kimondta, hogy a cégjegyzék fennálló, illetve törölt adatai mellett a cégiratok is teljeskörűen nyilvánosak, mely nyilvánosság vonatkozik a még el nem bírált bejegyzési kérelemre és mellékleteire is.

Közzétételre vonatkozó rendelkezések:

Az 1997. évi CXLV. törvény szövegében egyértelmű nyomon követhetőek az Európai Közösség 1. számú társasági jogi irányelve rendelkezéseinek megfelelő jogharmonizációs törekvések, melyet az is tükröz, hogy a jogalkotók felsorolásszerűen határozzák meg a közzéteendő dokumentumokat, tényeket, adatokat.

A felsorolás különböztetve tartalmazza a valamennyi cég esetén közzéteendő dokumentumokat, tényeket, adatokat, valamint az egyes cégformáknál közzéteendő ezen adatokat. A törvény szabályozási módszere egyrészt teljes terjedelmében magában foglalja és felsorolja az Európai Közösség 1. számú társasági jogi irányelv ún. minimum listájában nevesített

közzéteendő tények, dokumentumok és adatok körét – figyelemmel a fiókvállalatok közzétételéről rendelkező 11. számú társasági jogi irányelv rendelkezéseire is – másrészt pedig lényegesen kibővíti azt.

A cégeljárásról rendelkező törvény – az 1. és 11. számú EK társasági jogi irányelvek rendelkezéseivel összhangban teszi – az üzleti hivatalos papírokon a valemennyi más cégtől való megkülönböztetésre alkalmas cégjegyzékszám feltüntetését.

Ezen cégjegyzékszámot a cégbíróság a bejegyzési kérelem és mellékletei hánytalan benyújtásával egyidejűleg adta ki, és rögzítette számítógépen, illetve a cégnyilvántartásban.

A törvény beépíti az Európai Közösség 1. számú társasági jogi irányelve német jogból átvett azon megoldását, hogy a cégnyilvántartásba bejegyzett adat harmadik személyekkel szemben a Céglönyben történő közzététellel válik hatályossá. Ennek érdekében harmadik személyekkel szemben – a közzététellel érintett adatokra és dokumentumokra – csak a megfelelő módon történő közzétételt követően hivatkozhat a társaság.

Ebben az esetben a társaságnak kell bizonyítani azt, hogy az illető harmadik személy a közzétételt megelőzően is tudomással bírt a közzéteendő dokumentumok meglétéről, illetve annak tartalmáról.

Beépíti a törvény az irányelv azon szabályát, mely szerint a közzétételt követő 16 napon belül létrejött tranzakciók kapcsán a már közzétett dokumentumokra sem lehet hivatkozni a társaságnak, ha a kívülálló fél bizonyítja, hogy azok megismerése számára nem volt lehetséges.

AZ ELEKTRONIKUS CÉGELJÁRÁS

Az 1. számú társasági jogi irányelv módosításáról szóló 2003./58/EK irányelv értelmében biztosítani kell, hogy az irányelv hatálya alá tartozó társaságok (korlátolt felelősségű társaságok, részvénytársaságok) bejegyzési (változásbejegyzési) kérelmeiket elektronikus dokumentum formájában is eljuttathassák a regisztráló hatósághoz, Magyarországon tehát a cégbírósághoz.

Az irányelv értelmében a tagállamoknak e feladatot 2007. január 1-jéig kellett teljesíteni, biztosítva azt is, hogy korlátolt felelősségű társaságok és a részvénytársaságok 2006. december 31-ét megelőző 10 év alatt keletkezett összes irata is az ügyfelek rendelkezésére álljon kérelmük esetén elektronikus okirat formájában is.

Magyarország az uniós tagállamok közül elsőként hozta meg az elektronikus cégeljárásról és a cégitatok elektronikus úton történik megismeréséről szóló jogszabályt, a 2003. évi LXXXI. törvényt, mely

biztosítja a cégek számára, hogy a bejegyzési, változásbejegyzési kérelmet elektronikus úton juttassa el a cégbíróság részére. A 2003. évi LXXXI. törvény fokozatosan lépett hatályba, hogy kellő felkészülési lehetőséget biztosítson a cégbíróságok, a cégek és a jogi képviselők számára.

A rendszer kiépülése nem korlátozódik két cégformára, a kft-re és az Rt-re. A jogalkotó 2006. júliusától valamennyi cégforma esetében biztosítja az elektronikus cégeljárás használatát.

A 2006. évi LXI. tv. jelentős egyszerűsítéseket hajtott végre a cégeljárásban.

A főbb egyszerűsítések:

- A társaság alapításakor egy helyen, az eljáró ügyvéd (közjegyző) előtt meg lehet tenni a szükséges nyilatkozatokat.
Kft. alapítása esetén lehetőség van arra is, hogy a pénzbeli betét befizetésének az igazolására ne kelljen banki igazolást beszerezni, hanem az ügyvezető nyilatkozhat ügyvéd vagy közjegyző által ellenjegyzett okiratban arról, ha a céget bejegyzik, akkor 8 napon belül bankszáját nyit és azon kell a pénzbeli betétet elhelyeznie.
- Lehetővé tette, hogy az egy munkaórán belüli cégbejegyzés elterjedjen és általánossá váljon.
Erről az egy munkaórán belüli cégbejegyzésről pedig az a véleményem, hogy ez inkább politikai jellegű eredményként könyvelhető el. Különösebb indoka nincs ennek az egy órás elvárásnak.
Tapasztalataim szerint nem is tudja teljesíteni mindegyik cégbíróság, különösen akkor nem amikor kampányszerű munkacsúcsok vannak.
- A szerződésmentával történő cégalapítási eljárási szabályok egyszerűsödnek.
A jogszerűségi kontrollt az ellenjegyző jogi képviselő fogja elvégezni.
- Az egyszerűsített cégeljárással történő cégalapítás esetén cégformától függetlenül az illeték 15.000,- Ft lett.
- A cégeljárásban nem kötelező a vezető tisztségviselő aláírási címpéldányának a becsatolása.
- A székhely fogalmának az új meghatározása erősíti a cég döntési szabadságát.

- A cég nevének a meghatározásakor már nem elvárás, hogy a cégneve kifejezze, hogy a cég tevékenysége alapvetően mire irányul.
- A cég a jövőben választhat, hogy a társasági törvényben előírt közzétételi kötelezettségének továbbra is a Céglapjában, vagy a saját honlapján tesz eleget.
- A cégjegyzék tartalmazhatja azt a tényt, hogy a cég jogosult a jegyzett tőjkét devizában feltüntetni.
- 2008. július 1-jétől kizárólagossá vált az elektronikus cégeljárás. A bírósági titkár, fogalmazó, bírósági ügyintéző már jóval szélesebb jogkörben járnak el.

II. A TÁRSASÁG ÁLTAL VÁLLALT KÖTELEZETTSÉGEK ÉRVÉNYE:

Az Európai Közösség 1. számú társasági jogi irányelve két fázisra bontja a kötelezettségek érvényét.

1. bejegyzés előtti fázisra,
2. bejegyzés utáni fázisra.

1. Bejegyzés előtti fázis:

Ezen fázis vonatkozásában az irányelv kimondja, hogy a társaság nevében eljárók korlátlan és egyetemleges felelősséggel tartoznak az elvállalt kötelezettségekért, kivéve, ha a társaság átveszi az így elvállalt kötelezettségeket

Magyar szabályozás:

Az 1988. évi VI. törvény 25. §. (1) – (2) bekezdése hasonló felelősséget állapított meg a bejegyzés előtti fázis vonatkozásában.

A cégbejegyzés megtörténte előtt a társaság nevében eljáró személyek korlátlanul és egyetemlegesen feleltek a közös név alatt vállalt kötelezettségeikért. A mentesülést arra az esetre szabályozta, amikor a gazdasági társaság erre feljogosított szerve a szerződést utólag jóváhagyta.

Az 1997. évi CXXIV. tv. az eddigihez képest új megközelítési módot alkalmaz a társaság létrejötte vonatkozásában. A társaság létrejöttét a társaság bejegyzéséhez köti.

Az ex nunc és konstituív hatályú cégbejegyzés egész Európában elsődlegesként alkalmazott megoldás. A társaság akkor jön létre, amikor a társaság cégbejegyzése megtörténik.

A cég bejegyzési határideje vonatkozásában rendkívül üdvözlendő szigorú szabályt állít fel a cégtörvény. A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságot legfeljebb 30, míg a jogi személyiségű gazdasági társaságot legfeljebb 60 nap alatt köteles a cégbíróság a cégjegyzékbe bejegyezni. Ez a határidő legfeljebb egyszeri hiánypótlási határidővel hosszabbodhat meg.

A 30, illetve 60 napos bejegyzési határidő bejegyzés nélkül lejártát követően a cégbíróság vezetője 8 napon belül intézkedik a bejegyzési, változás bejegyzési kérelem elbírálásáról, mely eljárásban már hiánypótlásra történő felhívásnak sincs helye.

A cégtörvény rendelkezése szerint a bejegyzési kérelem benyújtásától számított 8 napon belül elutasítja a cégbíróság, mégpedig hiánypótlási felhívás nélkül a kérelmet, amennyiben a törvény mellékletében felsorolt okiratok csatolása nem kerültek, illetve azok hiányosak, vagy ha az illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.

A fentiekben írt 30 illetve 60 napos bejegyzési határidő elteltét követően a társasági szerződésben, alapító okiratban foglaltak szerint jön létre a társaság, és a cégbíróság a létesítő okiratnak megfelelően köteles a társaságot bejegyezni.

Lényegi változást hoz a törvény a tekintetben is, hogy a gazdasági társaság a társasági szerződés, alapító okirat, alapszabály ellenjegyzésétől, vagy közokiratba foglalásától előtársaságként működhet. Ennek során fel kell tüntetni, a „ba”, azaz bejegyzés alatt kitélt.

Az 1997. évi CXLIV. tv. a német-olasz jogi megoldást tette magáévá kimondva, hogy a cégbejegyzés megtörténte esetén az előtársaság által kötött valamennyi jogügyletből eredő jog és kötelezettség minden további intézkedés

nélkül, automatikusan a társaságot illet meg, illetve kötelezi. Így a kötelezettség, jogosultság alanyává automatikusan a társaság válik.

Abban az esetben, ha elutasításra kerül a gazdasági társaság bejegyzése, az előtársaságot meg kell szüntetni, további jogokat nem szerezhetsz, és új kötelezettségeket nem vállalhat.

A 2006 évi V. tv. legfontosabb újító rendelkezései az alábbiak:

- A cégbírósi eljárás során csak olyan irat csatolása kérhető mellékletként, melyet a tv. tételesen megjelölt. Így a bejegyzést (változásbejegyzést) kérők biztosak lehetnek abban, hogy ha a Ctv. mellékleteiben megjelölt iratokat a kérelemhez csatolták, akkor a cégbíróság, további okiratok becsatolását nem kérheti és így e körben hiánypótlási eljárásra nem fog sor kerülni.
- Szerződésmentával történő bejegyzési és változásbejegyzési eljárás esetén a Ctv. egyszerűbb és gyorsabb eljárást tesz lehetővé. A szerződésmenták alkalmazása azt jelenti, hogy az alapítás során a cég (alapítók) lényegében a saját adataival egészíti ki a formanyomtatványt.
Ez a megoldás garanciát ad arra nézve, hogy a társaság által benyújtott szerződés megfelel a törvényi előírásoknak.

Ezzel az eljárással a cégbírósi kontroll a feltétlenül szükséges minimumra csökkenthet.

A szerződésmenták alkalmazása természetesen csupán lehetőség. Ha a bejegyzési kérelem már a benyújtáskor teljes, a cégbíróságnak a kérelem érkezésétől számított 8 munkanapon belül, szerződésmenták alkalmazása esetén 5 munkanapon belül a kérelem érdemi kivizsgálását is el kell végeznie.

Új elem, hogy a kérelem érdemi vizsgálatát bírósági titkár, fogalmazó, vagy bírósági ügyintéző is elvégezheti.

Ha a bejegyzési kérelem nem szerződésmenták alapján történik, akkor az érdemi vizsgálatra, esetleg a hiánypótlás kiadására 8 munkanap áll a cégbíróság rendelkezésére. A cégbíróságnak 15 napon belül kell határoznia a bejegyzés tárgyában. Ezekben az ügyekben csak cégbíró járhat el.

A cégbíróság vezetőjének a bejegyzési határidő leteltét követően még 3 munkanap áll a rendelkezésére, hogy az automatikus cégbejegyzés elkerülése érdekében a szükséges intézkedéseket megtegye.

- Változásbejegyzési eljárás esetén az ügyintézési határidők egységesek, 15 napos határidő áll a cégbíróság rendelkezésére.

- Az átalakulás esetére, az eljárás jellegére és bonyolultságára tekintettel a kérelem cégbírósági elbírálási határideje 30 munkanap.
- A bejegyzési (változásbejegyzési) eljárás keretében a szabályozás a cégek, az eljáró felek jóhiszeműségét, a cégbírósággal történő együttműködést feltételezve épül fel, hiszen a cégalapítás vagy a változások bejegyzése a cég érdekét szolgálja.
Természetesen a sérelmet szenvedtek számára a jogorvoslatot biztosítani kell.

2. Bejegyzés utáni fázis:

A bejegyzett társaságok esetén az irányelv kompromisszumos megoldást keresett, a tagállamok eltérő jogi koncepciói miatt.

A német jog szerint a jogi személyek jogképessége abszolút, szervei útján korlátozások nélkül cselekedhet.

A többi tagállami koncepció szerint a társaság, a társaság statútumára alapítottan cselekedhet, tehát az alapítók dokumentumában meghatározott tevékenységi körön túlterjeszkedve semmiképp sem járhat el érvényesen.

Az irányelv fő szabályai:

A társaság szerveinek (organs) aktusai kötelezik a társaságot, még ha a társaság tevékenységén, tárgyán (objects) kívül esik is. Kivétel, ha az adott társasági szerv túllépi azt a kompetenciát, amit a jog erre a szervere határoz meg, illetve enged meghatározni.

Annak a társaság általi bizonyítása, hogy a harmadik személy tudott, vagy tudnia kellett a körülmények alapján arról, hogy az adott eljárás, vgy ügylet a társaság tevékenységén, tárgyán kívül esik, azzal a következménnyel járhat, hogy a társaság nem lesz kötelezve szervének ilyen lépése által.

Ezen mentesülési lehetőséget azonban nem mindegyik tagállam építette be saját jogába, így nem minden tagállamban érvényesül.

Az 1997. évi CXXIV törvény 29. §. (3) bekezdése a vezető tisztségviselők vonatkozásában ki is mondja, hogy a társaság felelős azért a kárért, amelyet vezető tisztségviselője e jogkörben eljárva harmadik személynek okoz.

Fennáll azonban a társaság lehetősége, hogy kártérítési igénnyel lépjen fel a vezető tisztségviselővel szemben, amennyiben a társasági szerződésben (alapítók okiratban, alapszabályban) előírt, a jogszabályok által megkövetelt, a társaság legfőbb szerve által hozott határozatba foglalt, ügyvezetési kötelezettsége vétkes megszegésével a gazdasági társaságnak kárt okoz.

A vezető tisztségviselő az ügyvezetést az ilyen tisztséget betöltő személyektől elvárható, fokozott gondossággal, a gazdasági társaság érdekeinek elődlegessége alapján köteles ellátni.

A 2006. évi IV. tv. a felelősségi szabályok alapjait megtartotta, de azokat részben finomította, részben kiegészítette.

A főszabályt a 30. §. (1) fogalmazza meg: a vezető tisztségviselők által a harmadik személynek okozott kárért a társaság felel.

A károsultak tehát közvetlenül a társaságot és nem a vezető tisztségviselőt perelhetik.

A vezető tisztségviselők polgári jogi felelőssége a társasággal szemben áll fenn – a Ptk. 339. § szerint – többes, illetve testületi károkozás esetén a Ptk. 344 §. szerint egyetemlegesen.

A 30. §. két új rendelkezést tartalmaz.

- a társaság fizetéseképtelensége veszélye esetén az ügyvezetők a hitelezők érdekeinek az elsődlegessége alapján kötelesek eljárni.

Megállapítható tehát, hogy ilyen esetekben a társaság érdekei a hitelezők érdekeivel szemben háttérbe szorulnak.

A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták, vagy előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességgor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

A Csőd tv. 33/A §-a tartalmazza azokat a szabályokat, mely szerint a hitelező vagy a felszámoló a felszámolási eljárás alatt keresettel kérheti a bíróságtól annak a megállapítását, hogy azok akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az ügyvezetői feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el és ezáltal a társaság vagyona csökkent.

- A 30. §. (5) bekezdése bevezette a német jogban ismert felmentvény intézményét.

A felmentvénynek az a tartalma, hogy a legfőbb szerv értékeli a vezető tisztségviselő általában előző évi teljesítményét és megállapítja, hogy a

tevékenységét a társaság érdekei alapján végezte, és ezzel a részére a felmentvényt megadja az előző évi munkájára.

A felmentvény megdől, azaz hatálytalanná válik, ha utóbb a bíróság jogerősen megállapítja, hogy a felmentvény megadásával szolgáló adatok nem voltak valóságok, vagy azokban lényeges hiány volt.

A jelen szakdolgozat készítője az 1990-es évek eleje óta megbízott ügyvédként dolgozik egy Magyarországon is tevékenykedő multinacionális társaságnak, a Strabag Zrt-nek.

A 90-es évek elején még Kft. formájában működött a társaság az első magyarországi gazdasági év lezárását követő taggyűlésen találkoztam a felmentvény jogintézményével.

Az osztrák tulajdonos a hazájában ismert és meghonosodott felmentvény jogintézményét már akkor is használta és alkalmazta Magyarországon, amikor az még nem volt a társasági jog része hazánkban.

Gondolom, hogy sok német, osztrák területről érkezett társaság is használta és alkalmazta a felmentvény intézményét és ez is hozzájárult ahhoz, hogy most már bekerült a hatályos magyar társasági jogba is.

- A 30. §. (4) bekezdése egyszerűsíti a testület, mint döntéshozó szerv által okozott károkért való felelősség eljárási szabályait.
Azok a testületi tagok, akik nem vettek részt a szavazásban, ellene szavaztak vagy tartózkodtak, mentesülnek a felelősség alól.
- Ha a gazdasági társaság jogutód nélkül szűnik meg és ezután merül fel a vezető tisztségviselők kártérítési felelőssége, a kárigényt a tisztségviselőkkel szemben azok a tagok érvényesíthetik, akik a törlés időpontjában még tagok voltak, mégpedig a jogerős törléstől számított 1 éves jogvezető határidőn belül.

Képviselési jog korlátozása, delegálása:

Tartalmi összefüggés miatt a felelősségi szabályok tárgyalásánál kell foglalkoznunk a képviselési jog korlátozása, illetve delegálása témakörökkel.

Az irányelv kategorikus szabályként leszögezi, hogy a társaság döntéseként, vagy alapszabályi rendelkezéseként hozott képviselési jog korlátozás kivülálló személlyel szemben hatálytalan, függetlenül attól, hogy ezen rendelkezést esetleg közzétették.

A képviseleti jog delegálása kapcsán az irányelv utal az egyes tagállamok jogi megoldásaira, mely szerint a delegálás vonatkozhat egyes ügyekre, vagy általános képviseletre is. Főszabályként a delegálás hatályosságának feltétele annak közzététele is.

A korábbi magyar jogi szabályozás:

Az 1988. évi VI. törvény 72. §. (4) bekezdése a képviseleti jog korátózásáról a közkereseti és betéti társaság vonatkozásában úgy rendelkezett, hogy a képviselő képviseleti joga abszolút, teljes körű, így annak bármilyen korlátózása harmadik személyekkel szemben hatálytalan.

Az egyesülés vonatkozásában az 1988. évi VI. tv. 117. §. (1) bekezdés utolsó mondata megengedte az igazgató számára a képviseleti jogkör delegálását az egyesülés dolgozóira, az ügyek meghatározott csoportjára nézve. Ezen megoldással élt a jogszabály a közös vállalat vonatkozásában is a 142. §. (1) bekezdés utolsó mondatában.

Az 1988. évi VI. törvény 199. §. (1) bekezdése korlátolt felelősségű társaság vonatkozásában megengedte az ügyvezető számára, hogy az ügyek meghatározott csoportjára nézve képviseleti jogát a társaság dolgozóira átruházza, delegálja. Ugyanezen törvényhely (2) bekezdése megengedte ugyan a társasági szerződésben az ügyvezető képviseleti jogának korlátózását, azonban kimondta, hogy ezen korlátózás harmadik személyekkel szemben hatálytalan.

A részvénytársaság vonatkozásában az 1988. évi VI. tv. 286 §. (2) bekezdése úgy rendelkezett, hogy az alapszabály hatalmazhatott fel az igazgatóság tagjai közül egyes igazgatókat, illetve a társaság dolgozóit a részvénytársaság általános vagy meghatározott ügyekben történő képviseletére.

A 287. §. rendelkezése szerint az alapszabály, a közgyűlés határozata, illetve a felügyelő bizottság korlátózhatta ugyan az igazgatóság képviseleti jogát, ez azonban harmadik személyekkel szemben hatálytalanak minősült.

A cégeljárásra vonatkozó korábbi törvény 17. §. (1) bekezdése meghatározta a cégjegyzés fogalmát, amely a korábbi szabályozásban bizonytalanságot okozott. A törvény meghatározása szerint a cégjegyzési jog a cég írásbeli képviseletére, a cég nevében történő aláírásra való jogosultságot jelenti.

A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV törvény 21. §. (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a gazdasági társaság ügyvezetését – a gazdasági társaságok egyes formáira vonatkozó rendelkezések szerint – a vezető tisztségviselők látták el.

Közkereseti és betéti társaságnál az üzletvezetésre jogosult tag, a társasági szerződésbe foglaltaknak megfelelően gyakorolható cégjegyzési joggal rendelkezett. A betéti társaság kültagja képviselőre nem volt jogosult, kivéve azt az esetet, amikor felelőssége a beltaggal azonos amiatt, hogy neve a társaság cégnevében szerepelt.

A közös vállalat képviselőre az igazgató, a korlátolt felelősségű társaság képviselőre az ügyvezető(k), míg a részvénytársaság képviselőre az igazgatóság tagjai voltak jogosultak, kivételt képezhet a zártkörű részvénytársaság esetén az alapító okirat fentiekől eltérő rendelkezése. Új rendelkezésként a társasági törvény 244. §. – a zártkörű részvénytársaság esetén megengedte az alapító okirat azon rendelkezését, hogy igazgatóság választása nélkül az igazgatóság jogainak gyakorlása egy személyt, a vezérigazgatót jelölje ki. Csak megjegyezni kívánjuk, hogy az 1997. évi CXLIV. a 21. §. (3) bekezdésében elmulasztotta a vezérigazgatót vezető tisztségviselőnek minősíteni, így ez a jogalkalmazók feladata lett, mégpedig értelmezés útján.

A gazdasági társaságokra vonatkozó törvény 22.§-ának (4) bekezdése rendelkezése szerint a vezető tisztségviselő hatáskörét a társaság legfőbb szerve csak abban az esetben és olyan körben vonhatta meg, amennyiben azt a társasági szerződés, (alapító okirat, alapszabály) lehetővé tett. Kivétel ezen rendelkezés alól az egyszemélyes társaság és az olyan társaság, amelyben a tag (részvényes) legalább háromnegyedes többséggel rendelkezik.

A képviselői jog korlátozása, megosztása tekintetében a cégtörvény a korábbi szabályozástól eltért. A cégeljárásra vonatkozó törvény 7. §. (3) bekezdése mind az együttes, mind az önálló cégjegyzési jog korlátozását – eltérően az 1. sz. társasági jogi irányelv rendelkezéseitől – megengedte, az irányelvvvel egyezően azonban kimondja, hogy a korlátozás harmadik személyekkel szemben hatálytalan.

A gazdasági társaságokra vonatkozó törvény 39. §. (1) bekezdése szintén megengedte a vezető tisztségviselők képviselői jogának társasági szerződés (alapító okirat, alapszabály) általi korlátozhatóságát, illetve több vezető tisztségviselő között megoszthatóságát azzal, hogy ez harmadik személyekkel szemben nem hatályos.

A gazdasági társaság legfőbb szervének engedte meg az 1997. évi CXLIV. tv. azt a jogot, hogy az általa kijelölt munkavállalót általános jellegű képviselői joggal ruházzon fel. A törvény ezzel visszahozta a társasági jogba a cégvezető intézményét.

A cégvezető feladatát önállóan látja el, de csak a vezető tisztségviselők utasításainak megfelelően. Ezen utasítással szemben a cégvezető a felügyelő bizottsághoz fordulhat.

A képviseleti jog delegálását, átruházását az ügyek meghatározott csoportjaira nézve is megengedte az 1997. évi CXIV. tv.oly módon, hogy a vezető tisztségviselők e tekintetben a gazdaság társaság munkavállalóit képviselői joggal ruházhatják fel.

Ezen delegálási lehetőség azonban megáll a cégvezetőre és a képviseletre feljogosított munkavállalóra történő képviseleti jog átruházásánál, ők ugyanis képviseleti jogukat már tovább nem ruházhatják át.

A jelenlegi szabályozás

A 2006. évi IV. tv. egyik legnagyobb újdonsága a cégek vezetésével kapcsolatban, hogy a 247. §. módot ad a zártkörűen működő részvénytársaságnál az egyszemélyes ügyvezetésre is, a nyilvánosan működő részvénytársaságnál lehetőség van az angol-amerikai Board rendszer alkalmazására is, amikor az igazgatótanácsnak nevezett testület egyszerre látja el az ügyvezetési és emellett az ellenőrzési feladatokat is.

A 2006. évi IV. tv. 22. §.-a – megismételve az eddigi szabályozást – kimondja, hogy vezető tisztségviselő csak természetes személy lehet, aki e minőségben csak személyesen járhat el.

Az 1988. évi VI. tv. még elvi lehetőséget adott arra, hogy a vezető tisztségbeli jogviszony polgári jogi és munkajogi jogviszony is lehet.

Az 1997. évi Gt. úgy rendelkezett, hogy a részvénytársaságok igazgatósági tagjai e minőségükben a társasággal nem állhatnak munkaviszonyban.

Ezzel viszont eltérő szabályok érvényesültek a kft. és az Rt. vezető tisztségviselőinek a jogviszonya között, mivel a kft. ügyvezetését munkaviszonyban is el lehetett látni.

A 2007. évi LXI. tv. alapján 2007. szeptember 1-jétől a gazdasági társaságok vezető tisztségviselői munkaviszony alapján is elláthatják a vezető tisztségviselői feladataikat.

A 24. §. (1) bekezdése alapvető változást hoz, diszpozitívvá teszi a vezető tisztségviselők eddigi szigorú, határozott időtartamra történő választásának a szabályát.

A társasági szerződés rendelkezhet úgy, hogy a vezető tisztségbeli jogviszony határozatlan ideig áll fent. Ez a rendelkezés természetesen nem változtat azon a szabályon, hogy a vezető tisztségviselő bármikor visszahívható.

Ha a társasági szerződés erről nem rendelkezik, a vezető tisztségviselői megbízás változatlanul öt éves lehet, de a vezető tisztségviselő újraválasztható. Nincs már hatályban az a rendelkezés, hogy egy személy legfeljebb három gazdasági társaságnál lehet vezető tisztségviselő.

A 2006. évi IV. tv-ben a képviseletre, a képviselet megosztására, a képviselet munkavállalókra való átruházására vonatkozó szabályok tartalmilag nem változtak.

A vezető tisztségviselők képviseleti jogát a társasági szerződés korlátozhatja, illetve több vezető tisztségviselő esetén köztük megoszthatja. Ezek a rendelkezések azonban csak a társaságon belül érvényesülnek, harmadik személyekkel szemben hatálytalan.

A vezető tisztségviselők a társaság munkavállalóit képviseleti joggal ruházhatják fel, melybe beletartozik a cégjegyzési joga – a cégvezető kivételével – együttes. A munkavállalók képviseletre történő feljogosítása mindig csak konkrét ügycsoportra vonatkozhat, tehát általános nem lehet.

III. A MEGALAKÍTOTT TÁRSASÁG ÉRVÉNYTELENSÉGE

Az Európai Közösség 1. számú társasági jogi irányelve harmadik szabályozási területe a társaságok érvénytelenségével, semmisségével foglalkozik.

A hitelezők, részvényesek, munkavállalók érdekeinek védelmére figyelemmel a közösségi jog egyrészt ún. maximum listát állapított meg, melyben taxatívén felsorolja azokat a semmisségi okokat, amelyekre hivatkozni lehet, másrészt pedig garanciális szabályok beépítéséről gondoskodott.

Ilyen garanciális szabály, hogy a társaság érvénytelenségét, semmisségét kizárólag bírósági határozat mondhatja ki, mely jogerős bírósági határozat harmadik személyekkel szemben ezen határozat közzétételét követően hatályosul.

További garanciális szabályként érvényesül, hogy a társaság érvénytelensége, semmissége megállapítását követően felszámolási eljárást kell lefolytatni, amelyben a társaság által vállalt kötelezettségek kielégítéséről a lehetőségekhez képest gondoskodni kell.

A maximum lista jelentése, hogy tagállamok joga más semmisségi okokat, mint amelyeket ezen irányelvbeli lista tartalmaz joganyagába nem építhet be, más semmisségi okok alkalmazásával nem állapíthatja meg egy társaság érvénytelenségét.

A semmisség, érvénytelenség alapulhat egyrészt a társasági szerződés fogvatékosságain, hiányosságain, illetve a megalakítás tartalmi vagy formai hiányosságain.

Az irányelvben meghatározott semmisségi okok (ún. maximum lista):

1. Igazgatási vagy bírói felügyeleti előírások megsértése, amely a társaság alapítás során érvényesülő preventív kontrollt jelent,
2. az előírt alapításhoz szükséges dokumentumok összeállításának hiányosságai, annak elmulasztása,
3. magának a társaságnak a tevékenysége, illetve tárgya (object) jogellenes, vagy a közrendbe ütközik,
4. az alapító okmányok rendelkezései hiányosak a tekintetben, hogy nem nevezik meg a társaság nevét, tárgyát, az alapítók által lejegyzett, illetve az összes lejegyzett alaptőke összegét, a társaság tevékenységi körét,
5. az alaptőke minimális befizetendő aránya a bejegyzés időpontjáig nem került befizetésre,
6. az összes alapító cselekvőképtelennek minősül,
7. a társaság alapítóinak száma kettőnél kevesebb a tagállami belső jog követelményei ellenére (természetesen ezen semmisségi ok nem vonatkozik arra az esetre, amikor a tagállami belső jog az egyszemélyes társaság alapítását, létezését megengedi, figyelemmel a 12. számú társasági jogi irányelvre, amely az egyszemélyes korlátolt felelősségű társaságot elismeri és szabályozza).

Az irányelv nem rendelkezik a társasági tagok egymás közötti jogviszonyáról, mely szabályozás a tagállamok belső joga szerint alakult, így eltérő lehet.

Korábbi magyar jogi szabályozás:

A gazdasági társaságok érvénytelenségére, semmisségére vonatkozó magyar jogi szabályozás számos változáson ment keresztül.

Az 1985. évi 16. sz. tvr. rendelkezése szerint a cégbíróság – a bejegyzés során – a társaság érvénytelenségét, semmisségét csak annyiban vizsgálhatta, amennyiben a szerződés érvénytelenségét hivatalból is figyelembe kellett vennie.

Nagy változást a gazdasági társaságokra vonatkozó 1988. évi VI. tv. (régí Gt), valamint az 1990. január 1-jével életbe léptetett 1989. évi 23. tvr. (Ctvr.) rendelkezései hoztak.

A Gt. 1992. évi módosításakor érvényben lévő 27. §.(1) bekezdése rendelkezett jogerős cégbejegyzést követően a társasági szerződés (alapszabály, alapító okirat) érvénytelenségéről. Taxatívén felsorolta azokat az okokat, amelyek fennállta esetén a társasági szerződés érvénytelenségére a jogerős cégbejegyzést követően hivatkozni lehetett.

Összehasonlítva a régi Gt. ezen rendelkezését az EK.1. számú társasági jogi irányelve ún. maximum listájában foglalt semmisségi okokkal megállapíthatjuk, hogy ezen semmisségi okok nagyrészt érvényesültek a Gt. és a Ctvr. 1992. évben módosított rendelkezéseiben. Kimondta a Gt. ezen rendelkezése, hogy jogerős bejegyzést követően az érvénytelenséget csak bíróság állapíthatja meg.

Az 1. számú társasági jogi irányelvvel ellentétesen azonban az 1988. évi VI. Gt. és a Ctvr. módosított rendelkezései nem tartalmazták a semmisség ovosolhatóságára vonatkozó lehetőséget, figyelemmel a Gt. 17. §-a rendelkezésére, mely szerint mögöttes szabályként a Ptk. semmisségrre vonatkozó szabályait kell alkalmazni. Úgyszintén nem tartalmaztak rendelkezéseket a semmisség megállapíthatóságának időbeli korlátozására sem. A Ptk. – mint a társasági törvény mögöttes szabálya – semmisségre vonatkozó rendelkezésének alkalmazása miatt a semmisségre bárki időbeli korlát nélkül hivatkozhatott.

Egyértelmű szabályként kimondja az 1. számú társasági jogi irányelv, hogy amíg a bíróság jogerős határozata a társaság érvénytelenségét nem állapítja meg, a semmisségi okok fennállása ellenére is a társaság jogilag érvényes, létező jogalannak tekintendő.

A régi Gt. és a Ctvr. 1992. évi módosításakor a gazdasági társaság érvénytelenségének megállapítása esetén a bíróság szüntette meg a gazdasági társaságot.

A régi Gt. és a Ctvr. rendelkezéseire figyelemmel a gyakorlatban nehezen követhetővé vált, hogy mely esetekben és kik jogosultak a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárását kezdeményezni, illetve perbíróság előtt a társaság érvénytelensége, semmissége megállapítására vonatkozó keresetet benyújtani.

A nem egyértelmű szabályozásra figyelemmel párhuzamos eljárások folytak a perbíróságok és a cégbíróságok előtt egy adott társaság érvénytelenségének, semmisségének megállapítása tárgyában.

Az 1995. évi LXII. törvény a régi Gt. 27. §-ának hatályon kívül helyezése mellett a Ctvr. 18/A. §-ban rendezte a társasági szerződés jogerős cégbejegyzést követő érvénytelenségének megállapítására vonatkozó perindítási lehetőséget.

Ezen szabályozás szerint per csak akkor volt indítható, ha a társasági szerződés (alapszabály, alapító okirat, létesítő okirat) nem tartalmazta, vagy jogszabályba ütköző módon tartalmazta

- a cég nevét, székhelyét,
- a tagokat, nevük (cégük) és lakóhelyük (székhelyük) feltüntetését,
- a cég tevékenységi körét,
- a vagyon mértékét, a vagyon rendelkezésre bocsátásának módját és idejét,
- valamint azt, amit a cégre vonatkozó anyagi jogszabályok a cégformára vonatkozóan kötelezően előírtak.

A Ptk. mögöttes szabályként történő alkalmazására figyelemmel a társaság semmisségére továbbra is bárki hivatkozhatott, bár a kialakult bírói gyakorlat megkövetelte az érdekeltség igazolását.

A régi Gt. ellentétben az EK. 1. számú társasági jogi irányelvvel korábbra sem állapított meg a perindításra határidőt, így semmisségre időbeli korlát nélkül lehetett hivatkozni.

Közelítve azonban az EK. 1. sz. társasági jogi irányelv rendelkezéseihez, az érvénytelenségi ok kiküszöbölésére lehetőséget biztosított. Kimondta továbbá, hogy a per tárgyát képező okiratot a bíróság határozatának meghozataláig hatályossá nyilvánítja.

Az 1997. évi szabályozás

A gazdasági társaságokról szóló törvény kimondja, hogy cégbejegyzést követően a társasági szerződés (alapító okirat, alapszabály), valamint ezek módosítása érvénytelenségének megállapítására a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

A cégeljárásról szóló törvény külön cím alatt rendelkezik a cégbejegyzési eljárásban hozott végzésekkel kapcsolatos jogorvoslati lehetőségekről. Fenntartja a korábbi szabályozást a tekintetben, hogy fellebbezést a kérelmet elutasító, vagy a kérelemnek csak részben helyt adó végzés ellen enged.

A jogerős cégbejegyzést követően a társasági szerződés (alapító okirat, alapszabály), illetve ezek módosítása érvénytelenségének megállapítása iránti eljárást a cégeljárásról szóló törvény 48. §-a szabályozta. E szerint az illetékesség, illetőleg a perindításra jogosultak körének szabályozása változatlan maradt.

Lényegi változást eredményez a perindítási okok szűk körű, taxatív felsorolásban történő meghatározása.

Per csak akkor indítható, ha a létesítő okirat, illetve annak módosítása:

1. nem került köziratba foglalásra, illetve ügyvédi ellenjegyzésre,
2. nem tartalmazza: - a cég (társaság) nevét,
  - a tagok nevét (cégét),
  - a tagok (részvényesek) vagyoni hozzájárulását,
  - a cég (társaság) jegyzett tőkéjét,
3. nem tartalmazza: - a cég (társaság) tevékenységi körét, vagy
  - az jogszabályba ütközik (jogellenes célra irányul).

A cégtörvény az Európai Közösség 1. számú társasági jogi irányelve ún. „maximum listájában” foglalt érvénytelenségi, semmisségi okoknál részben szűkebb, részben tágabb körben állapítja meg egy társaság érvénytelenségének, illetve semmisségének kimondhatóságát.

Részben szűkebb a megfogalmazás a maximum listába foglaltaknál, mivel nem tartalmazza az alapításhoz szükséges dokumentumok összeállításának hiányosságait, vagy annak elmulasztása esetére a semmisség megállapíthatóságát általános jelleggel, csak nevesíti az alapító dokumentumok azon rendelkezésének hiányát (cégnév, tagok neve, vagyoni hozzájárulás, jegyzett tőke), amelyek hiányában a társaság alapító dokumentumának semmissége megállapítható.

Eltér a cégtörvény megfogalmazása a maximum listánál a társaság tevékenysége vonatkozásában, figyelemmel arra, hogy a törvény a társaság érvénytelenségének megállapíthatóságát a tevékenységi kör megjelölésének hiányában, illetve jogszabályba ütközése esetén, míg a maximum lista csak és kizárólag akkor engedi meg, ha a társaság tevékenysége, tárgya jogellenes, vagy a közrendbe ütközik.

Változatlan, és az 1. sz. társasági jogi irányelv szabályozásával összhangban lévő az a rendelkezés, mely szerint az érvénytelenségi ok kiküszöbölésére törekedni kell. A rendelkezés szerint az érvénytelenség kimondására csak abban az esetben van lehetőség, ha az érvénytelenség orvoslása eredményre nem vezetett, vagy nem vezethetett törvényességi felügyeleti eljárás keretében.

Ugyanígy változatlan és az 1. számú társasági jogi irányelvvel összhangban lévő az a szabályozás, mely szerint a bíróság az érvénytelenség megállapítása esetén, ha az érvénytelenségi ok nem küszöbölhető ki, a határozatában megállapított időpontig az okiratot hatályossá nyilvánítja, valamint felhívja a

cégbíróságot a cég megszűntnek nyilvánítására végelszámolás, vagy felszámolás útján.

A 2006. évi V. tv. szabályai

Az új Ctv. az irányelvvel összhangban a cégalapítás érvénytelenségének megállapítására irányuló pernek nevezi az irányelvben felsorolt okból indult pereket.

Az érvénytelenségi okokat nem az új Ctv, hanem az új Gt. 12. §. (4) bekezdése tartalmazza az irányelveknek megfelelően.

Az új Gt. rögzíti, hogy a gazdasági társaság jogerős cégbejegyzését követően a cégalapítás, a létesítő okirat érvénytelensége miatt csak a tv.-ben felsorolt okból indítható per.

Az új Gt. nemcsak az irányelv hatálya alá tartozó gazdasági társaságok, tehát a Kft. Rt. esetében korlátozza a perindítást, hanem általában minden gazdasági társaságot illetően.

Az új Ctv. a perindításra a korábbi szabályozással egyező 6 hónapos jogvesztő határidőt állapít meg, amelyet a bejegyző végzés Céglönlönyben való közzétételétől kell számítani. A perindításra változatlanul az ügyész, valamint az jogosult, aki a jogi érdekét valószínűsíti.

Összegzés az 1. számú irányelvnek a magyar társasági jogba történő beemeléséről.

- Az 1988. évi VI. tv. (rég Gt.) körüli jogszabály alkotáskor már fellelhetők azok a nyomok, mely szerint a lehetőségekhez mérten próbálja a jogalkotó követni az 1. sz. irányelv szabályait. Ebben az időszakban a jogalkotási hangsúly nem ezen volt, hanem a rendszerváltás jogi kereteinek a megteremtését
- Az 1997. évi jogszabályalkotás már nagy fontosságot tulajdonít annak, hogy az 1. számú irányelv szabályai minél jelentősebb mértékben beépüljenek a magyar társasági jogba. Véleményem szerint a jogharmonizáció az 1997. évi jogalkotással 90 %-ban megvalósult az 1. sz. irányelvvel kapcsolatban.

A teljes körű jogharmonizációra az EU-s csatlakozásunkig sor került.

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉG 11. SZ. TÁRSASÁGI JOGI IRÁNYELVE

Az irányelv indokolása célként jelöli meg a letelepedési jog gyakorlásának megkönnyítését, mely a Római Szerződés rendelkezése szerint, mind a természetes személyeket, mind a jogi személyeket, így a társaságokat is megilleti.

A Római Szerződés alapvetően szinten deklarálta az áruk, a személyek a szolgáltatások és a tőke szabad mozgását.

A letelepedés szabadságának elve magában foglalja a gazdasági társaság megalapítását, székhelyének áthelyezését, konszernek, fúziók létrehozását, leány- és fiókvállalatok alapítását, nemzeti és diszkriminációmentes elbánás biztosítását a tagállamokon belül.

A Római Szerződés értelmében azok a „társaságok, amelyeket valamely tagállam jogszabályai szerint alapítottak, és amelyeknek bejegyzett székhelyük, ügyintézésük, központjuk vagy telephelyük a közösségen belül van ... ugyanolyan módon kezelendők, mint azok a természetes személyek, akik a tagállamok polgárai.”

A társaságok és cégek elnevezés alatt a non profit szervezeteken kívüli valamennyi közjog és magánjog szerint alapított szervezetek értendők.

Önmagában azonban a letelepedés szabadságának Római Szerződésben meghatározott elve ellentétben a természetes személyekkel – a tagállamon belüli társaságok számára nem nyújtott megfelelő keretet honosságuk, társasági státusuk érintetlenül hagyása mellett, hogy székhelyüket más tagállamba helyezték át.

A jogi személyek székhely áthelyezési szándéka esetén a társaságnak ismételt meg kell alakulnia a tagállam joga szerint abban az országban, amelybe székhelyét át kívánja helyezni, amelybe át kíván telepedni, míg az előző székhelyén jogi személyiségét elveszíti.

A Római Szerződés a Tanács és a Bizottság feladatává teszi, hogy valamennyi gazdasági ágazatban fokozatosan feloldják a letelepedés szabadságának korlátozását, képviselvek, fiókok, leányvállalatok valamely tagállam területén történő alapításával kapcsolatban. E feladatok megvalósítása érdekében a Tanács rendeleteket, irányelveket bocsát ki, a tagállamok társasági jogának, a kisebbségi jogoknak, biztosítékoknak, harmadik személyek védelmének összehangolása érdekében.

A Közösség szintjén sem a nemzetközi fúzió, sem a társaságok székhelyének határon túli áthelyezése még nincs szabályozva. A gyakorlatban a társaságok letelepedési joga így ún. másodlagos letelepedés útján érvényesül. Ez ügynökségek, képviseltek, leányvállalatok, fiókok létrehozását jelenti.

A leányvállalat jogi személy, amely saját vagyonnal rendelkezik, saját nevében jár el, az anyavállalat esetleges mögöttes felelőssége mellett, saját vagyonával felel kötelezettségei teljesítéséért. A leányvállalat valamely tagállam társasági jog alapján, valamilyen társasági formában alapított társaság. A társasági formájától függően az Európai Közösség valamelyik elfogadott társasági jogi irányelve által szabályozott és így a tagállamok jogrendszerében többé-kevésbé egységes.

A fióktelep nem jogi személy, nem valamely társasági formában alapított, az alapító nevében végez jogcselekményeket, jogügyletei az alapítót jogosítják, illetve kötelezik.

A fióktelepekre az elfogadott társasági jogi irányelvek egyáltalán nem terjednek ki, így azokra az egymástól eltérő tagállami belső jogok irányadók. Ez érvényesült a publicitási szabályok vonatkozásában is.

A 11. sz. társasági jogi irányelv a fióktelepek (branch) publicitási, közzétételre vonatkozó szabályait egységesíti.

Főszabály szerint a fióktelep székhelyén közzé kell tenni az 1. sz. társasági jogi irányelvben előírtakat, a fiókvállalatra vonatkozó adatokat (neve, címe, tevékenysége, képviselője, képviseleti jog terjedelme, megszüntetése), a működési ország által előírt adatokat.

Az alapítóra vonatkozó adatok feltalálási helyére utalni kell.

A magyar jogi szabályozás:

Magyarországon a külföldiek magyarországi befektetéseiről már 1988-ban törvény született, az 1988. évi XXIV. Tv. A törvény szabályozásában már ekkor megjelent a nemzeti elbánást biztosító megkülönböztetéstől mentes társaság alapítás szabályrendszere.

Az Európai Közösséggel és tagállamaival aláírt Európai Megállapodásban és az OECD-vel, a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezettel megkötött Megállapodásban Magyarország kötelezettséget vállalt a részes államokban székhellyel rendelkező vállalkozások számára nemzeti elbánást és diszkriminációtól mentes letelepedést biztosító szabályok megalkotására,

elősegítve a gazdasági célú letelepedést leványvállalatok, fióktelepek, kereskedelmi képviselők, illetve önálló vállalkozások útján.

Magyarország az OECD-vel kötött megállapodásban 1998. 01. 01-ig, míg az Európai Megállapodásban 1999. 02. 01-ig vállalta a fenti kötelezettségek teljesítését.

A külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviselőiről az 1997. évi CXXXII. törvény rendelkezett. Ezen törvény 1998. január 1-jén lépett hatályba, hatályon kívül helyezve a 3/1989. KeM. Rendelet, mely korábban a külföldi kereskedelmi képviselő szabályait tartalmazta.

A devizakülföldi egyéni vállalkozók magyarországi üzletszerű gazdasági tevékenységének folytatása az 1999. 02. 01-én hatályba lépett 1998. évi LXXII. törvényben került szabályozásra, teljesítve az Európai Megállapodás 44. cikkelyében vállalt azon kötelezettséget, hogy Magyarország ezen fenti határidőben biztosítja a Közösségek tagállamai állampolgárai részére az önálló vállalkozóként történő letelepedést.

Az 1997. évi CXLV. törvény az Európai Közösség 11. számú társasági jogi irányelve rendelkezéseinek megfelelően szabályozza a külföldiek magyarországi kereskedelmi képviselője és a külföldi székhelyű vállalkozások Magyarországon működő önálló jogi személyiség nélküli fióktelepeire vonatkozó közzétételi, publicitási szabályokat.

A 2007. évi LXI. tv. is rögzíti, hogy a külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve a külföldiek közvetlen kereskedelmi képviselője esetére is a Ctv. rendelkezéseit kell alkalmazni.

A 11. számú társasági jogi irányelv lényegét tekintve az 1. számú társasági jogi irányelv kiegészítése. Az Európai Közösségen belül 1968. óta lényegében minden tagállam eleget tett az átültetési kötelezettségének, így a tagállamokban, ha nem is egységes, de egymással egyenértékű szabályozás érvényesül.

Magyarország a társasági törvény módosításával, a cégeljárás újraszabályozásával, valamint a külföldiekre vonatkozó szabályok megalkotásával a kereskedelmi jogi publicitás szabályait, figyelemmel azok hitelezővédelmi céljaira az Európai Közösség tagállamai szabályozásával egyenértékűvé tette.

A C-210/06. számú ún. CARTESIO ügy rövid ismertetése

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A Cartesio a magyar jog szerint 2004. május 20-án létrejött betéti társaság. Székhelye Baján (Magyarország) található. A társaságot 2004. június 11-én jegyezték be a cégjegyzékbe.

A társaság két tagja, kültagja – aki vagyoni betét szolgáltatására vállal kötelezettséget – és beltagja – aki a betéti társaság összes kötelezettségéért korlátlan felelősséggel tartozik – Magyarországon élő magyar állampolgár. A betéti társaság tevékenységi körei: humán kutatás, fejlesztés; titkári, fordítói tevékenység; oktatás, képzés.

2005. november 11-én a Cartesio változásbejegyzési kérelmet terjesztett elő, amelyben kérte, hogy a Bács-Kiskun Megyei Bíróság, mint Cégbíróság a társaság székhelyének Gallaratéba (Olaszország) való áthelyezése következtében módosítsa a cégnyilvántartásban a társaság székhelyére vonatkozó bejegyzést.

2006. január 24-i határozatában a Cégbíróság elutasította e kérelmet, azzal indokolva döntését, hogy a magyar jog nem teszi lehetővé a székhely külföldre történő áthelyezését úgy, hogy a társaság személyes joga továbbra is a magyar jog maradjon.

A Cartesio e határozattal szemben fellebbezett a Szegedi Ítéltáblához.

A Szegedi Ítéltábla úgy ítélte meg, hogy a kérdés eldöntése a közösségi jog értelmezésétől függ, ezért eljárását felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a bíróság elé:

Jogosult-e cégbíróság változásbejegyzési eljárásban hozott határozatával szembeni fellebbezést elbíráló másodfokú bíróság (az EK 234. cikk) szerint előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni, ha a cégbírósági határozat meghozatalára és a fellebbezés elbírálására is nem kontradiktórius eljárásban kerül sor?

Amennyiben a másodfokú bíróság megfelel az EK 234. cikk szerint előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni jogosult bíróság fogalmának, úgy a másodfokon eljáró bíróságot kell olyan utolsó fokon eljáró bíróságnak tekinteni, (amelynek) az EK 234. cikk) értelmében kötelessége a közösségi jog értelmezése az Európai Bírósághoz fordulni?

A magyar bíróságok előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére való – közvetlenül (az EK 234-cikkből) következő – jogosultságát korlátozza, korlátozhatja-e olyan nemzeti szabály, amely az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzés ellen a nemzeti jog szabályai szerinti fellebbezési jogosultságot teremt, ha fellebbezés esetén (ezt) a végzést a felsőbb szinten eljáró nemzeti bíróság megváltoztathatja, mellőzheti az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, és utasíthatja az (említett) végzést meghozó bíróságot a felfüggesztett nemzeti eljárás folytatására?

Ha egy Magyarországon, a magyar társasági jog alapján létrejött és cégjegyzékbe bejegyzett társaság székhelyét az (Európai) Unión belül egy másik tagállamba kívánja áthelyezni, a közösségi jog kompetenciájába tartozik-e a kérdés rendezése, vagy jogharmonizáció hiányában kizárólag az egyes nemzeti jogok szabályai irányadók?

Közvetlenül a közösségi jogra (az Ek 43. és EK 48. cikke) hivatkozással kérheti-e egy magyar honosságú társaság székhelyének az Unió más tagállamába történő áthelyezését? Amennyiben igen, úgy köthető-e – akár az »áthelyező«, akár a »befogadó«, tagállam részéről – bármilyen feltételhez, engedélyhez a székhelyáthelyezés.

(Értelmezhető)-e úgy (az EK 43. és EK 48. cikk), hogy azok alapján összeegyeztethetetlen a közösségi joggal az a belső jogi szabályozás, vagy gyakorlat, mely a gazdasági társaságokat érintő jogok gyakorlása kapcsán aszerint tesz különbséget a gazdasági társaságok között, hogy a gazdasági társaság székhelye mely tagállamban van?

(Értelmezhető)-e úgy (az EK 43. és EK 48. cikk), hogy azok alapján összeegyeztethetetlen a közösségi joggal az a belső jogi szabályozás, vagy gyakorlat, amely megakadályozza azt, hogy (az érintett tagállamban honos) társaság (.....) másik (tagállamba) helyezze át a székhelyét?

Az ügy jogtörténeti előzményei

- Kiindulás, a Daily Mail ügy.

Az ügyben eljáró brit bíróság négy kérdést tett fel az Európai Bíróságnak előzetes döntés végett a Római Szerződés 52. (43.) és 58. (48.) cikkelyeinek, valamint a 73/148. számú tanácsi irányelv szabályainak értelmezéséről.

- Az első kérdés lényege, hogy a Római Szerződés 52. (43.) és 58. (48.) cikkelyei megadják-e a jogot egy adott tagállamban bejegyzett és ott irodát fenntartó vállalatnak arra, hogy a központi ügyvezetését és irányítását egy másik tagállamba helyezze át.

- A második kérdés pedig az volt, hogy a 73/148. számú tanácsi irányelv ad-e egy társaságnak jogot arra, hogy előzetes engedély vagy jóváhagyás nélkül áthelyezze központi ügyvezetését és irányítását egy másik tagállamba.
A 3. és 4. kérdésnek a téma szempontjából nincs jelentősége.
- A Bíróság az első kérdésre azt a választ adta, hogy a „Közösségi jog jelen állapotában a szerződés 52. (43.) és 58. (48.) cikkelyei, helyesen értelmezve nem ruháznak jogot egy olyan társaságra, amelyet egy tagállam joga szerint jegyeztek be és amelynek ott bejegyzett irodája van, ahhoz, hogy központi ügyvezetését és irányítását áthelyezze egy másik tagállamba”.
- A második kérdésre adott válaszában a Bíróság rámutatott arra, hogy a 73/148. számú tanácsi irányelv rendelkezései csupán a természetes személyek mozgására és illetőségére utalnak, s hogy természetüknél fogva nem alkalmasak arra, hogy azokat anológiaként alkalmazzák társaságokra is. Ezért az irányelv helyesen értelmezve nem ruház jogot egy társaságra ahhoz, hogy központi ügyvezetését és irányítását áthelyezze egy másik tagállamba.

Ezen Daily Mail ügyben hozott ítélet alapján látható volt,

- a közösségi jog a letelepedés szabadságának a biztosítása mellett megengedni a tagállamoknak az arra vonatkozó eltérő szabályozást, hogy jogkövetkezményeket fűzzenek a társaságok székhelye áthelyezéséhez,
- a kérdés végleges rendezéséhez még további jogfejlődés szükséges, mely egyezmények megkötésével és további közösségi jogalkotással valósulhat meg.

Az Európai Bizottság a Daily Mail ügyet követően több ügyben foglalkozott a társaságokat érintő letelepedés kérdésével.

- Az Überseering ügyben az Európai Bizottság leszögezte, hogy egy másik tagállamban jogszerűen alapított és ott a társasági szerződése szerint székhellyel rendelkező társaságnak joga van arra, hogy éljen a letelepedés szabadságával egy másik tagállamban, és ez utóbbi tagállamban nem tagadhatják meg a társaságtól a jog- és perképesességét.
- A Entros ügyben pedig azt állapította meg az Európai Bíróság, hogy nem lehet elutasítani az egyik tagállamban jogszerűen alapított társaság fióktelepének bejegyzését egy másik tagállamban.
Az Európai Bíróság mindeddig nem jutott el annak a kimondásáig, hogy a szabad székhelyáthelyezés megilleti a társaságot úgy, hogy eredeti honosságát megtartsa.

A Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

Az olyan bíróságot, amelyhez a kérdést előterjesztő bírósághoz hasonlóan a cégbíróság változásbejegyzési kérelmet elutasító határozatával szembeni fellebbezéssel fordulnak, az EK 234. cikk szerint előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére jogosult bíróságnak kell tekinteni annak ellenére, hogy az említett cégbíróság határozatának meghozatalára és az említett fellebbezésnek a kérdést előterjesztő bíróság általi elbírálására is nem kontradiktórius eljárásban kerül sor.

Az olyan bíróságot, mint a kérdést előterjesztő bíróságot, amelynek határozataival szemben az alapügyben szereplőhöz hasonló jogvita keretében felülvizsgálatra van lehetőség, nem lehet az EK 234. cikk harmadik bekezdésében említett olyan bíróságnak tekinteni, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség.

Az előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szembeni fellebbezésre vonatkozó olyan nemzeti szabályok fennállása esetén, amelyek értelmében az alapügy egésze továbbra is a kérdést előterjesztő bíróság előtt marad folyamatban, és a fellebbezés kizárólag az előzetes döntéshozatalra utaló végzést érinti, az EK 234 cikk második bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a Szerződés e rendelkezése által minden nemzeti bíróság számára biztosított az a hatáskör, hogy a Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről határozzanak, nem kérdőjelezhető meg olyan szabályok alkalmazásával, amelyek lehetővé teszik a fellebbviteli bíróság számára, hogy a Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzést megváltoztassa, a kezdeményezést mellőzze és az említett végzést meghozó bíróságot a felfüggesztett nemzeti eljárás folytatására utasítsa.

A közösségi jog jelen állapotában az EK 43. és EK 48. cikket úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem összeegyeztethetetlen az a tagállami szabályozás, amely megakadályozza az e tagállam belső joga szerint létrejött társaságot abban, hogy székhelyét úgy helyette át másik tagállamba, hogy eközben megtartja azon tagállambeli honosságát, amelynek szabályozása alapján létrehozták.

Véleményem szerint az ítéletből fontos kiemelni azt a részt, melyet a 4. pont eleje tartalmaz, mely szerint „A közösségi jog jelen állapotában az EK 43. és EK 48. cikket úgy kell értelmezni...”

Az ítélet ezen szellemisége visszautal a Daily Mail ügyben tett bírósági megállapításra, mely szerint a közösségi jog akkori fejlettségi szintjén még nem valósulhatott meg a letelepedés teljes szabadsága a vállalkozások számára.

Ennek fényében kell értelmezni és elfogadni az ítélet rendelkezését, mely szerint a közösségi jogrendszer a jelen állapotában még nem alkalmas arra, hogy kezelje ezt a helyzetet, hogy a tagállam belső joga szerint létrejött társaság a székhelyét egy másik tagállamba helyezze át úgy, hogy a tagállambeli honosságát megtartja.

A bíróság az ítéletét 2008. decembe 16-án hozta meg. Az ügyet a magyar kötéde és a kérdés bizonyos szempontból történő hasonlósága miatt a magyar „Daily Mail” ügynek neveztem el.

Azt gondolom, hogy az ítélet nem okozott meglepetést, beleillett az Európai Bíróság eddig követett ítélkezési gyakorlatába.

Nyíregyháza, 2009. január

IRODALOMJEGYZÉK

Várnay – Pap	Az Európai Unió joga
Fazekas-Harsányi Miskoczi-Ujváriné	Magyar Társasági Jog
Bessenyei-Fabó-Fazekas Kisfaludi-Miskoczi Nochta-Ujváriné	A Gazdasági Társaságok
Farkas-Sárközy Vezekényi-Komáromi Török-Wellmann	A Társasági Törvény Magyarázata
HVG-ORAC Kiadó Sárközy Tamás	Társasági Törvény Cégtörvény 2005-2007
1988. évi VI. tv. A gazdasági társaságokról
1989. évi 23. tvr. A bírósági cégnyilvántartásról, a cégek törvényességi felügyeletéről
1988. évi 24. tv. A külföldiek magyarországi befektetéseiről
1997. évi CXLIV. tv. A gazdasági társaságokról
1997. évi CXLV. tv. A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és bírósági cégeljárásról
2003. évi LXXXI. tv. Az elektronikus cégeljárásról és a cégiratok elektronikus úton történő megismeréséről
2006. évi IV. tv. A gazdasági társaságokról
2006. évi V. tv. A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról